

Истраживање је подстакнуто претпоставком да корисници средстава за заштиту биља (СЗБ) у Србији нису довољно упознати са прописима ни обучени за ефикасну и безбедну примену СЗБ. Циљ истраживања је био да се добију одговори на одабрана питања на основу којих би се могли проценити обученост и понашање корисника. Односно да ли се корисници, који се снабдевају у пољопривредним апотекама, понашају у складу са прописима СЗБ. Резултати овог пројекта могу помоћи бољем сагледавању понашања корисника и разумевању проблема повезаних са применом СЗБ на националном нивоу.

Захављујући иницијативи и подршци Фондације Ана и Владе Дивац, на територији Републике Србије организовано је анкетирање корисника СЗБ о познавању прописа и понашању у вези са употребом СЗБ. Анкетирању је претходила обука анкетара, а обрађиване теме могле су се сврстати у четири целине: (1) циљ истраживања, методе рада; (2) улога и задаци анкетара, припрема за рад на терену, комуникација са испитаницима; (3) упитник и његово попуњавање; (4) прикупљање података, употреба неопходних ИТ апликација, сервиса и тестирање анкетара.

Упитник је дизајниран да испита ставове испитаника о понашању при одабиру, примени, складиштењу, употреби личне заштитне опреме, познавању прописа у овој области, управљању амбалажним отпадом и другим одабраним важним аспектима у вези са коришћењем СЗБ. Анкетари су спровели истраживање од 7-17. маја 2021. године, током којег је методом случајног и репрезентативног узорка интервјуисано 1030 пољопривредника, у 116 општина испред 227 пољопривредних апотека. Одговори на питања из упитника груписани су у логичне целине, анализирани и приказани за територију Републике Србије, а урађена је и сегментација резултата укупног узорка по регионима, полу, годинама старости и нивоу образовања.

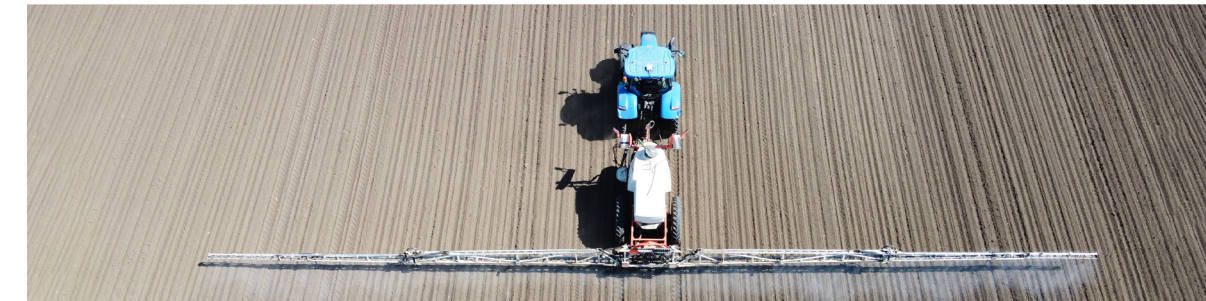
Истраживањем су највише обухваћена газдинства код којих је величина обрадиве површине до 10 хектара (71,8% за целу Србију).

Најзаступљенији су били испитаници старији од 50 година (58,7%), са средњом стручном спремом (74,7%) и мушког пола (89%). Пољопривредне апотеке су главни снабдевач СЗБ (96,2%). Већина испитаника одлучује се за куповину средстава за заштиту биља у пољопривредним апотекама (83,8%). Пре куповине 91,5% испитаника се консултује са стручним лицима, а најкорисније савете за одабир СЗБ добијају од апотекара (67,4%), саветодаваца (18,9%), представника произвођача СЗБ (7,5%), а најмање преко интернета, ТВ емисија и штампе (2,3%). Већина испитаника примењује СЗБ према упутству (85,7%). Појам каренце познаје 93,9% испитаника, а појам дрифта зна приближно половина испитаника (52,1%). Употребу СЗБ различитих механизма деловања подржава 56% испитаника. Евиденцију о врстама и количинама СЗБ које складишти и употребљава води 75,7% испитаника. Забрињавајући је податак да многи корисници СЗБ уопште не користе личну заштитну опрему (4,6%).

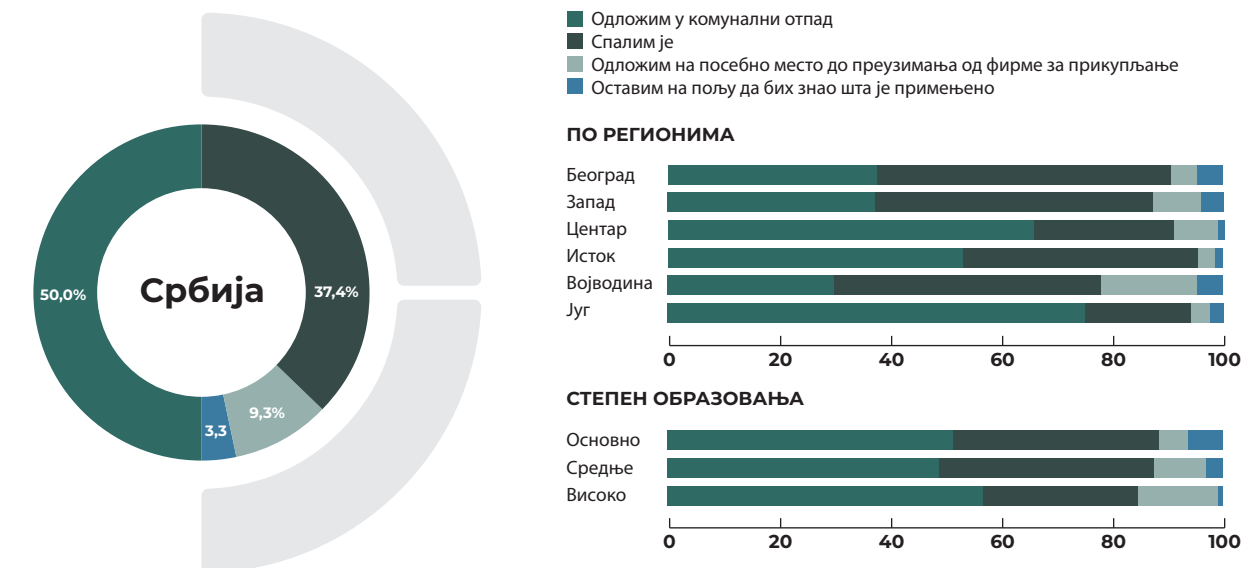
Комплетну личну заштитну опрему користи само 21,3% испитаника, од чега највише у АП Војводини (33,6%) а најмање на југу Србије (4,6%). Око 6% испитаника је куповало илегална СЗБ, а као главне разлоге за њихово коришћење истакли су веће поверење, (56,6%), повољнију цену (25,3%) и препоруку (13,1%), док им је недостатак регистрованих СЗБ у Србији за исту намену био од мањег значаја (5%). Од укупног броја испитаника, само 15,6% складишти СЗБ у посебној просторији за ову намену. Чак 24,2% испитаника не испира амбалажу, а од укупног броја испитаника који испирају амбалажу, 35,1% примењује троструко испирање. Забрињавајуће је понашање управљањем амбалажним отпадом СЗБ, при чему 50% испитаника амбалажу одлаже у комунални отпад, 37,4% је уништава спаљивањем, 3,3% је одлаже на пољу, а само 9,3% одлаже на посебно место до преузимања од фирме за прикупљање ове амбалаже.

Прскалицу или орошивач поседује 95,7% испитаника, при чему њихову калибрацију пре примене СЗБ обавља 38%. Неки чланови Закона о средствима за заштиту биља („Сл. гласник РС“, бр. 41/09 и 17/19) ступају на снагу 1. јануара 2022. године. Од посебног значаја су одредбе које се односе на контролу исправности уређаја за примену СЗБ, а чак 82% испитаника није упознато са тим. Само 27,4% испитаника познаје Закон о средствима за заштиту биља. Од укупног броја испитаника, 57% је мишљења да им обука о СЗБ није потребна, 22,2% да је потребна, 14,5% да им је потребна, али не могу за то одвојити време или не знају коме да се обрате (6,2%).

Већина испитаника (40,6%) сматра да би саветодавци ПССС требало да буду едукатори корисника СЗБ, затим представници произвођача (23,2%), апотекари (22,3%), просветни и научни радници (11,4%). Обука корисника СЗБ је од велике важности и у складу са Законом о средствима за заштиту биља и биће обавезна од 1. јануара 2022. године, а о овом упознат је мали проценат испитаника (11,6%). Свега 37,7% испитаника истраживања подржава да у Србији важе исти прописи о средствима за заштиту биља као што су у ЕУ, 30,3% је против, а 32% не зна који су то прописи

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊЕ: “Како поступате са амбалажом после употребе средства за заштиту биља?”

Резултати овог пројекта показују да корисници СЗБ у Србији:

01

Нису довољно упознати са прописима и обучени за ефикасну и безбедну примену

02

Да се СЗБ у великој мери не примењују у складу са прописима

03

Да је висок ризик по здравље људи и животну средину

04

Да је потребно увођење система перманентних обука, периодичне провере знања и сертификације корисника СЗБ

05

Да је потребно увођење система контроле исправности уређаја за примену СЗБ

06

Да је за примену обавезно познавање и поштовање законске регулативе и вођење евиденције о примени средстава за заштиту биља

Аутори:

Горан Малица, Институт за ратарство и повртарство, Нови Сад
Снежана Савчић-Петрић, Управа за заштиту биља, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Београд

Подржано:

Израду публикације и спровођење истраживања омогућио је Национални демократски институт (НДИ), у оквиру пројекта Истраживање употребе средстава за заштиту биља на малим пољопривредним газдинствима у Србији који је у сарадњи са Фондацијом Ана и Владе Дивац реализован током 2021. године.

Ставови, претпоставке и препоруке дати у овом документу не представљају нужно званичну политику Фондације Ана и Владе Дивац или став Националног демократског института (НДИ).

www.divac.com

Средства за заштиту биља у Србији и како их (зло)употребљавамо?

Резултати истраживања понашања корисника средстава за заштиту биља у Републици Србији

